

مشوق توسعه یا تهدید سنت: ادراک ساکنان کنگ از گردشگری

سیمین فروغزاده *

سعید شریعتی مزینانی **

مجید دانایی سیج ***

تاریخ دریافت: ۱۳۹۱/۱۰/۲۴ - تاریخ پذیرش: ۱۳۹۲/۲/۲۰

چکیده

روستای کنگ در غرب مشهد همواره منطقه‌ای جذاب برای گردشگران بوده است. این پژوهش با رویکرد کیفی و جامعه‌شناختی، ذهنیت مردم کنگ نسبت به پدیده گردشگری را تحلیل می‌کند و زمینه‌های شکل‌گیری چنین ذهنیتی را توضیح می‌دهد. تحلیل تماتیک متن مصاحبه‌ها نشان داد حضور گردشگران دگرگونی‌های زیادی را در زندگی ساکنان کنگ پدید آورده است. از نگاه مردم کنگ در این فرآیند اگرچه عمدتاً منافع اقتصادی و فواید اجتماعی نسبی حاصل شده است اما آسیب‌های اجتماعی - فرهنگی، اقتصادی و زیست محیطی وسیعی زندگی مردم و محیط زیست منطقه را متأثر کرده است. در نتیجه ساکنان کنگ در ارتباط با گردشگری موضعی دوگانه دارند. از یک سو می‌خواهند ارزش‌های فرهنگی و محیط طبیعی خود را حفظ کنند و از سوی دیگر به دلیل منافع حاصل از گردشگری، از حضور گردشگران استقبال می‌کنند. پژوهشگران بر این باورند که با وجود پیامدهای منفی گردشگری در این روستا، منافع اقتصادی عمومی حاصل از گردشگری تا حدودی اهمیت و نفوذ هنجارهای اجتماعی جاری در جامعه میزبان را متأثر خواهد کرد و با گشایش نسبی فضای فرهنگی، گردشگری در کنگ پررونق خواهد شد.

کلید واژه‌ها: گردشگری، کنگ، تهدید سنت، مشوق توسعه، ادراک ساکنان.

* عضو هیئت علمی گروه جامعه‌شناسی گردشگری پژوهشکده گردشگری جهاد دانشگاهی (نویسنده مسئول).

Foroughzadeh.simin@gmail.com

** عضو هیئت علمی گروه جامعه‌شناسی گردشگری پژوهشکده گردشگری جهاد دانشگاهی .

Saeedshariatim@gmail.com

*** پژوهشگر گروه جامعه‌شناسی گردشگری پژوهشکده گردشگری جهاد دانشگاهی، دانشجوی دکتری دانشگاه فردوسی مشهد

Majid.danaee@gmail.com

مقدمه

گردشگری مبین یک ارتباط فرهنگی متشکل از عناصر گردشگر، جامعه میزبان یا مواجهه-شوندگان و بستر است (چارلسن^۱ و جعفری، ۱۹۸۷) و اجرایی شدن توسعه پایدار گردشگری مستلزم حمایت جامعه میزبان، کارفرمایان و رهبران اجتماع میزبان است. پژوهشگران بسیاری نیز امروزه از حضور صاحبان منفعت در فرآیند برنامه‌ریزی گردشگری حمایت می‌کنند (هاردی و بیتون^۲، ۲۰۰۱). به عقیده لونیڈز^۳ (۱۹۹۵) توسعه گردشگری بدون توجه به علایق و منافع جامعه میزبان محقق نمی‌شود (بیرله و کانیسکی^۴، ۲۰۰۰). در تعریف سازمان جهانی گردشگری^۵ از گردشگری پایدار (۱۹۹۸) جامعه میزبان، ذی‌نفع عمده در توسعه گردشگری شناخته می‌شود. یافته‌های تحقیقات نیز مؤید آن است که توسعه پایدار گردشگری در مقصد بدون حمایت مردم محلی ناممکن است (آن و شیفر^۶، ۲۰۰۲).

اگرچه جذب و دفع گردشگر از سوی جامعه میزبان حاصل عملکرد ترکیبی از متغیرهای گوناگون است اما پنداشت جامعه میزبان از پیامدهای گردشگری و موضعی که براساس آن نسبت به حضور گردشگران اتخاذ می‌کند اهمیت زیادی دارد. با این رویکرد هرگونه تصمیم‌گیری و اقدام سازمان‌های مرتبط با گردشگری با هدف جذاب‌سازی بیشتر مناطق مستعد با تأکید بر جنبه سخت‌افزاری صنعت گردشگری، بدون در نظر گرفتن جنبه‌های فرهنگی و انسانی (یعنی جهت‌گیری‌های ذهنی و تمایلات رفتاری میان میزبان و گردشگر)، کم‌فایده خواهد بود. از این رو چنانچه زیرساخت‌های گردشگری در منطقه فراهم باشد ولی جامعه میزبان از نظر ذهنی پذیرای گردشگران نباشد، تلاش‌ها و تبلیغات برای جذب گردشگر مؤثر نخواهد بود و برنامه‌های توسعه گردشگری نیز بهره‌ای ندارد.

بیان مسأله

شهر مشهد با وجود مرقد مطهر حضرت رضا (ع) جاذبه‌های طبیعی و تاریخی متنوعی دارد و شمار زیادی از گردشگران مشهد به‌خصوص در ایام گرم سال و روزهای تعطیل از این جاذبه‌ها دیدار می‌کنند. روستای کنگ در کنار طرقله، شاندیز، اخلمد و... از شناخته‌شده‌ترین مناطق

1. Charlson
2. Hardy & Beeton
3. Ioannides
4. Beierle & Konisky
5. UNWTO
6. Ahn & shafer

بیلاقی است که در ۲۸ کیلومتری غرب مشهد قرار دارد و قدمت آن به پیش از اسلام باز می-گردد. شکل پلکانی، بافت قدیمی، آثار تاریخی، ترکیب معماری با طبیعت و وجود باغ‌ها، رودخانه، آب و هوای مطبوع و نیز نزدیکی به شهر مشهد، کنگ را به نقطه‌ای جذاب برای گردشگران بدل کرده‌است.

این پژوهش از منظر جامعه‌شناختی و در قالب رویکرد تفسیری، نظام مشترک معنایی و درک تفسیری ساکنان روستای کنگ را از پدیده گردشگری توصیف و تحلیل می‌کند و رفتارهای منبعث از ادراک آنان نسبت به پدیده گردشگری را گزارش می‌کند. پیامدهای گردشگری می-توانند «واقعی»^۱ یا «ادراک شده»^۲ باشند. پیامدهای واقعی را می‌توان با داده‌های واقعی که وجود آن تأثیرات را ارزیابی می‌کند، اندازه‌گیری کرد. در مقابل یک «تأثیر ادراک شده» صرفاً بینش شخصی نسبت به آن تأثیر است (آپ و کرامپتون^۳، ۱۹۹۸). بیشتر تحقیقات انجام شده درباره تأثیرات گردشگری، بر ادراک جامعه میزبان متمرکزند و آثار مثبت و منفی گردشگری بر جامعه (میزبان) را آن‌چنانکه افراد جامعه آن را می‌فهمند، بررسی می‌کنند. شناخت ادراک ساکنان کنگ از گردشگری و نگرانی‌های آنان نسبت به پیامدهای حضور گردشگران می‌تواند آگاهی کم و بیش معتبری در اختیار گردشگران و به ویژه سازمان‌های فعال در گردشگری قرار دهد تا در سفر به منطقه یا سازماندهی توره‌های گردشگری مورد توجه قرار دهند و با کاهش نگرانی‌های مردم منطقه، زمینه اجتماعی - فرهنگی مناسب‌تری برای پذیرش بازدیدکنندگان در جامعه میزبان فراهم شود. به این ترتیب سؤالات تحقیق را می‌توان به شرح زیر صورت‌بندی کرد:

۱. مردم کنگ از آثار گردشگری در روستایشان چه درکی دارند؟
۲. زمینه‌ها و بستر شکل‌گیری ادراک مردم کنگ از پدیده گردشگری در منطقه کدامند؟
۳. تعامل مردم کنگ با گردشگران چگونه است؟

بررسی پیشینه تحقیق

سابقه تحقیق در زمینه ادراک یا نگرش جامعه میزبان نسبت به گردشگری و پیامدهای توسعه آن به دهه‌های گذشته برمی‌گردد. دو دهه قبل محققانی نظیر میلمن و پیزام^۴ (۱۹۸۸)، لیو و وار^۵

1. Real effect
2. Perceived effect
3. Ap & Crompton
4. Milman & Pizam
5. Liu & Var

(۱۹۸۶)، لیو، شلدون^۱ و وار (۱۹۸۷)، لَنکفورد و هاوارد^۲ (۱۹۹۴)، مک کول و مارتین^۳ (۱۹۹۴)، پردو و کانگ^۴ (۱۹۹۹)، یاروفسکی، اویسال و ویلیامز^۵ (۱۹۹۷) و آپ و کرامپتون (۱۹۹۸) برخی مقیاس‌های نگرش‌سنجی را با هدف تحلیل ادراک جامعه میزبان از تأثیرات گردشگری ارائه کردند (چن^۶، ۲۰۰۰).

از منظر آثار مثبت اقتصادی، موضوعاتی نظیر افزایش فرصت‌های شغلی، افزایش ارزش املاک، اصلاح زیرساخت‌های شهر، جذب سرمایه و پروژه‌های توسعه و افزایش درآمد ملی، رونق ساخت و ساز و تجارت، افزایش مبادله خارجی، رونق کشاورزی، بهبود وضعیت خیابان، جاده و خدمات محلی، افزایش درآمد دولت، بهبود کیفیت زندگی منطقه، براساس مطالعات انجام‌شده توسط پالیگوراگی^۷ (۲۰۱۰)، بندر^۸ و همکاران (۲۰۰۸)، عراقی^۹ (۲۰۰۷)، پاپاس^۹ (۲۰۰۸)، علیقلی زاده و همکاران (۱۳۸۹)، تقدیسی و همکاران (۱۳۹۱)، مازون^{۱۰} و همکاران (۲۰۰۹)، وار و کندال^{۱۱} (۱۹۸۵)، چن (۲۰۰۰) و عزمی و همکاران (۱۳۸۹)، مورد توجه جوامع میزبان بوده‌اند.

از حیث آثار اجتماعی و فرهنگی، تقویت حس غرور و هویت در میان ساکنان، افزایش شهرت و اعتبار و بهبود تصویر ذهنی از جامعه میزبان، ایجاد نگرش مثبت به کار خلاقانه و نوآورانه، تقویت فعالیت‌های فرهنگی به وسیله جمعیت محلی، کارکرد آموزشی مثبت دیدار و ملاقات با گردشگران خارجی، دستیابی به استقلال شخصیتی و بهبود فضا برای حضور بیشتر زنان در عرصه‌های اجتماعی، بهبود خدمات عمومی، افزایش برنامه‌های فرهنگی و بهبود اوقات فراغت برای ساکنان محلی از نتایج مطالعات عزمی (۱۳۸۹)، افزایش‌آگاهی‌های عمومی در پژوهش‌های تقدیسی و همکاران (۱۳۹۱)، بندر و همکاران (۲۰۰۸)، وار و کندال (۱۹۸۵)، چن (۲۰۰۰)، پالیگوراگی (۲۰۱۰)، غنیمان (۱۳۸۹) و عراقی (۲۰۰۷) بوده‌است.

در خصوص پنداشت ساکنان نسبت به پیامدهای منفی گردشگری نیز مطالعات متعددی وجود دارد. در زمینه اقتصادی، تورم و افزایش قیمت کالا و خدمات، افزایش کاذب قیمت زمین، کاهش شاغلان بخش کشاورزی، اختلاف درآمدی و شکاف طبقاتی میان خانوارها، فصلی شدن درآمد و

1. Sheldon
2. Lankford & Howard
3. McCool & Martin
4. Perdue & Kang
5. Jurowski & Uysal & Williams
6. Chen
7. Palliyagurug.k
8. Bender
9. Pappas
10. Mazon
11. Var & Kendall

شغل و بهره‌مند نبودن مردم محلی از سود حاصل از گردشگری در تحقیقات انجام شده توسط علیقلی زاده و همکاران (۱۳۸۹)، وار و کندال (۱۹۸۵)، و عراقی (۲۰۰۷) آمده است. در بعد اجتماعی، تأثیر منفی ورود گردشگران برسبک زندگی و هویت فرهنگی مردم محلی، کالایی شدن فرهنگ، برهم خوردن تعادل جمعیت، ازدحام در سواحل، پارک‌ها و موزه‌ها، افزایش ترافیک و سرو صدا، بروز مشکلات در ارائه خدمات شهری به ساکنان، افزایش جرم و جنایت، گسترش مواد مخدر و مشروبات الکلی، انبوهی جمعیت و ترافیک خودروها و مزاحمت گردشگران برای ساکنین محلی در پژوهش‌های پی‌زام^۱ و همکاران (۱۹۷۸)، آندرک و همکاران (۲۰۰۰)، گرینوود^۲ (۱۹۸۹)، آدامز^۳ (۱۹۹۰)، گارتنر^۴ (۱۹۸۹)، هالی^۵ و همکاران (۲۰۰۵)، عراقی (۲۰۰۷)، وار و کندال (۱۹۸۵)، تقدیسی و همکاران (۱۳۹۱)، مازون و همکاران (۲۰۰۹) و عزمی (۱۳۸۹) اشاره شده است. از زاویه ملاحظات زیست محیطی نیز تأثیرات منفی گردشگری از دیدگاه جامعه میزبان در تحقیقات وار و کندال (۱۹۸۵)، عزمی (۱۳۸۹) و عراقی (۲۰۰۷) شامل مواردی نظیر آلودگی هوا، دست‌اندازی به حریم منابع طبیعی نظیر جنگل و دریا، تخریب مناظر و چشم‌انداز روستا، مصرف اضافی آب، آلودگی صوتی، افزایش میزان ساخت و سازهای بی‌رویه و کنترل نشده، آسیب به باغ‌ها و زمین‌های کشاورزی، آسیب به محیط اکولوژیک بوده است.

پیشینه نظری

در تحلیل و تبیین نگرش و ادراک میزبان نسبت به گردشگری، تئوری‌های جامعه‌شناختی و روان-شناختی به خدمت گرفته شده‌اند:

نظریه ماشین رشد^۶ مدلی را ایجاد می‌کند که در آن ادراک ساکنان از متغیرهایی که مستقیماً مستقیماً توسعه اقتصادی در گردشگری را ارتقا می‌دهند یا مانع از آن می‌شوند، جمع می‌شود (بستارد^۷، ۲۰۰۷). نظریه مبادله اجتماعی^۸ بر مبادله منابع بین گردشگر و میزبان تأکید دارد (همان). شاخص خشم نسبت به گردشگری (داکسی^۹، ۱۹۷۵) توضیح می‌دهد که تأثیرات

1. Pizam
2. Greenwood
3. Adams
4. Gartner
5. Holly
6. Theory of Machines
7. Bestard
8. SocialExchange Theory
9. Doxey

نامطلوب توسعه گردشگری می‌تواند به آزرده‌گی و خشم در جامعه میزبان منجر شود. این خشم با درجه ناسازگاری میان گردشگران و ساکنان تعیین می‌شود. مراحل چهارگانه مورد نظر داکسی عبارتند از: خشنودی و رضایت^۱، بی‌علاقگی^۲، ناراحتی و خشم^۳، تضاد^۴ (در این مرحله خشم آشکارا آشکارا بیان می‌شود).

ماتریس پویایی^۵ باتلر^۶ با فرض ناهمگونی جوامع، واکنش‌های نگرشی - رفتاری میزبان به فعالیت‌های گردشگری را توضیح می‌دهد (باتلر، ۲۰۰۶).

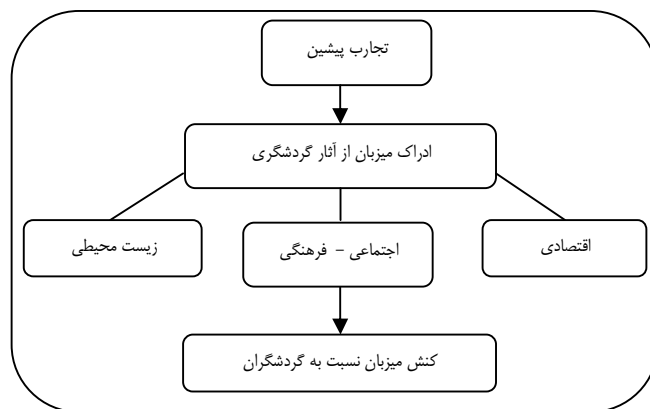
دوگان^۷ (۱۹۸۹) نیز راهبردهای مواجهه جامعه میزبان نسبت به تأثیرات گردشگری را معرفی می‌کند. بر مبنای نوع درک ساکنان از تأثیرات مثبت یا منفی گردشگری، واکنش آنان به حضور گردشگران شکل پذیرش یا مقاومت به خود می‌گیرد. همچنین طبق نظریه^۸ اپ^۸ و کرامپتون^۹ (۱۹۹۸) واکنش به گردشگری در قالب چهار راهبرد (استقبال از گردشگری^{۱۰}، مدارا نسبت به گردشگران^{۱۱}، سازگارشدن با واقعیت گردشگری^{۱۲} و کناره‌گیری^{۱۳}) صورت می‌گیرد.

جمع‌بندی

با بررسی نظریه‌ها و مطالعات انجام‌شده درباره ادراک ساکنان مقصدهای گردشگری نسبت به حضور گردشگران نکات زیر درک و دریافت می‌شود: پدیده گردشگری و آثار آن به طور کلی در سه مقوله اقتصادی، اجتماعی - فرهنگی و زیست‌محیطی قابل بررسی است. ساکنان مقصد ادراک یا پنداشت ساده و یکپارچه‌ای نسبت به حضور گردشگران ندارند. چنین به نظر می‌رسد که پیامدهای اقتصادی گردشگری که عمدتاً به شکل افزایش درآمد و فرصت‌های شغلی آشکار می‌شود با جهت‌گیری مثبت ساکنان همراه است. در حالی که آثار اجتماعی و به ویژه زیست‌محیطی حضور گردشگران، دغدغه میزبان و در نتیجه موجب جهت‌گیری منفی آنان است.

1. Euphoria
2. Apathy
3. Irritation
4. Antagonism
5. Dynamicmatrix
6. Butler
7. Dogan
8. Ap
9. Crompton
10. embracement
11. tolerance
12. adjustment
13. withdrawal

دوم این که در زمینه فردی و اجتماعی جامعه میزبان و تأثیر آن بر جهت‌گیری افراد نسبت به گردشگری، هرچند در برخی موارد پژوهش‌ها به نتایج کم و بیش مشابهی دست یافته‌اند (جنس، تأثیر دلبستگی فرد به اجتماع محلی و مدت اقامت فرد در جامعه) اما درباره تأثیر ویژگی‌هایی مانند سن، تحصیلات و... یافته‌ها ناهمگون بوده‌اند. تنوع در ابزار سنجش، روش‌های نمونه‌گیری، مکان تحقیق، روش و چارچوب نظری به کار گرفته شده و نیز ناهمگن بودن نتایج تحقیقات هرگونه تعمیم معنادار در این زمینه را دشوار می‌کند. از آنجا که هر مطالعه‌ای کم و بیش یک اثر منحصر به فرد تلقی می‌شود، ارائه جمع‌بندی معتبر مستلزم انجام نوعی فراتحلیل از تحقیقات انجام شده خواهد بود. بر اساس مبانی نظری تحقیق و پژوهش انجام شده مدل مفهومی اولیه تحقیق ترسیم شد.^{الف}

شکل ۱. مدل مفهومی اولیه تحقیق

روش تحقیق

فهم معنای گردشگری مستلزم ورود به محدوده «جهان زندگی» گردشگران است. برای این منظور روش‌های کیفی که در پیوند با میدان، منجر به تولید نظریه می‌شوند، مناسب هستند. در این تحقیق دستیابی به معنای گردشگری و آثار آن در جامعه میزبان به شیوه «رویش نظریه» طی مراحل چهارگانه زیر انجام شده است.

۱- انتخاب هدفمند مشارکت‌کنندگان (ساکنان کنگ): در تحقیق کیفی هیچ چیز به اندازه انتخاب درست اهمیت ندارد و فهم پدیده بستگی به انتخاب مورد خوب دارد (پاتون^۱، ۲۰۰۲؛ یین^۲،

1. Patton
2. Yin

۱۹۷۸). در این پژوهش نمونه‌ها آگاهانه انتخاب شدند و مراجعه به آنها به روش گلوله برفی بود تا اطلاعات کسب‌شده به اشباع نظری رسید. طبق این الگو مراحل جمع‌آوری داده-تحلیل، جمع‌آوری-تحلیل و ... تا اشباع داده‌ها ادامه یافت (پریست^۱ و همکاران، ۲۰۰۲). انتخاب نمونه اول براساس مشورت با افراد مطلع انجام شد. همکاری مشارکت‌کننده‌ها برای انتخاب افراد دیگر براساس طرح نمونه‌گیری با حداکثر نوسان^۲ از لحاظ معنای گردشگری باعث شد تا نمونه‌های بعدی با دقت بیشتری انتخاب شوند. بنابراین در نمونه‌گیری «نمونه گام به گام و در پیوند با میدان انتخاب شد» (فلیک^۳، ۱۳۸۸:۱۳۹). بر این مبنا ۲۷ نفر از بومیان که در کنگ و مشهد ساکن بودند، انتخاب شدند و به عنوان مشارکت‌کننده با ایشان مصاحبه شد.

۲- انجام مصاحبه با مشارکت‌کنندگان: در این مرحله برای جمع‌آوری داده‌ها استفاده شد و سوالات به صورت محاوره‌ای پرسیده شد. مصاحبه‌ها در گام اول با افراد دروازه‌بان یا اطلاع‌رسان انجام شد که به نظر می‌رسید در روستا نقش کلیدی دارند. این افراد به ترتیب دهیار روستا، عضو هیئت مدیره شرکت تازه تأسیس گردشگری در روستا، اعضای شورا، افراد ریش سفید و خادم مسجد و... بودند. با انجام هر مصاحبه و تحلیل اطلاعاتی که نخستین فرد مصاحبه شونده به محقق می‌داد، به ترتیب با پاسخ‌گوی دیگر مصاحبه می‌شد. این فرایند تا اشباع داده‌ها ادامه یافت.

محورهای اصلی مصاحبه عبارت بود از: کارکرد مورد انتظار گردشگری برای ساکنان کنگ، اعتقادات، احساس و نوع رفتار ساکنان نسبت گردشگر و آثار اجتماعی و فرهنگی، اقتصادی و زیست‌محیطی حاصل از گردشگری در کنگ، میزان همگرایی فرهنگی، نوع و همچنین سطح رابطه تجربه‌شده ساکنان با گردشگران، میزان اعتماد ساکنان نسبت به گردشگران، میزان مقبولیت گردشگری نزد گروه مرجع ساکنان، میزان اطلاعات ساکنان از آثار و پیامدهای حاصل از صنعت گردشگری در کنگ، کمبودهای کنگ در ارتباط با گردشگران.

۳- آماده‌سازی متن برای تحلیل: پس از پایان مصاحبه‌ها: مصاحبه‌های متنی تهیه‌شده، بازبینی و اصلاح شدند. اتفاقاتی که در طول مصاحبه وجود داشت و امکان فهم مصاحبه‌ها را فراهم

1. Priest
2. Maximal variation
3. Flake

می‌کرد نیز به متن اضافه شدند و در نهایت با ویرایش متن، امکان تحلیل آن فراهم شد. برای تحلیل ابتدا متن به گزاره تبدیل شد و در مراحل بعدی گزاره‌ها کدگذاری شدند.

۴- تکنیک تحلیل متن: تحلیل متن مستلزم انتزاع معنا و اصطلاحاً تحلیل تماتیک^۱ است. این تحلیل از طریق کدگذاری متن در سه مرحله انجام می‌شود: «باز، محوری و انتخابی» (همان). در کدگذاری باز واحدهای معنایی متن یا معنای اولیه جمله‌ها استخراج می‌شوند. سپس در کدگذاری محوری، واحدهای معنایی، برحسب اشتراک معنا مقوله‌بندی می‌شوند (استراوس و کرین،^۲ ۱۳۹۰) و در مرحله آخر انتزاع، برحسب اشتراک معنا در بین مقولات، تم‌های مرکزی^۳ یا هسته‌ای متن استخراج می‌شود. آخرین گام تحلیل، توصیف جامع پدیده در قالب نظریه زمینه‌ای است. نظریه‌ای که برگرفته از داده‌هایی است که طی فرایند پژوهش به صورت نظام‌مند گردآوری و تحلیل شده‌اند. در نظریه زمینه‌ای قابلیت تعمیم اصل مؤثری نیست؛ زیرا هدف درک پدیده است (گارتنر^۴، ۱۹۸۹). همچنین سامان داده‌ها و اتصال مقوله‌ها مبتنی بر مدل پارادایمی بوده‌است. مؤلفه‌های اصلی این مدل تحلیلی عبارتند از: شرایط (علی، مداخله‌ای، زمینه‌ای)، عمل / تعامل، پیامد و پدیده.

منظور از شرایط، روشی مفهومی برای گروه‌بندی پاسخ به پرسش‌های (چرا، در کجا، چطور، چطور می‌شود که، چه وقت داده می‌شود)، است که ساختار را شکل می‌دهند یعنی کل اوضاع و احوال یا موقعیتی که پدیده در آن جای دارد. شرایط با توجه به ماهیت می‌تواند علی، مداخله‌ای و زمینه‌ای باشد. عمل یا تعامل نیز پاسخ‌های راهبردی‌اند که افراد به رویدادهایی می‌دهند که در آن شرایط پدید می‌آیند.

پیامدها هم نتایج اعمال و تعامل است و به ما می‌گوید در نتیجه تعامل افراد و گروه‌ها در چنان شرایطی، چه پیش آمده یا پیش می‌آید (استراوس و کرین، ۱۳۹۰)

در مدل پارادایمی مقوله‌های عمده به یکدیگر مرتبط شده و نشان داده شده‌است که موضوع مورد مطالعه (ادراک ساکنان کنگ از گردشگری) تحت چه شرایطی به وجود آمده‌است؟ و بر اساس چه مکانیسم عمل می‌کند و به چه نتایجی منجر شده‌است؟

1. Thematic analysis
2. Strauss & Krbyn
3. Central theme
4. Gartner

چگونگی سنجش روایی و پایایی

از میان معیارهای متفاوتی که جانسون و کریستینسن^۱ (۲۰۰۸) به نقل از محمدپور (الف)، (۱۳۸۹)، استراوس و کوربین (۲۰۰۸) به نقل از محمدپور، (ب)، (۱۳۸۹) و گال، بورگ، گال^۲ (۱۳۸۳) برای اعتباریابی پژوهش کیفی مطرح شده است، در این پژوهش ملاک‌های زیر برای ارتقای کیفیت و اعتبار نتایج مد نظر بوده است: ۱. روشن بودن هدف مطالعه، ۲. مفاهیم، ۳. منطق، ۴. زاویه‌بندی پژوهشگر، ۵. تشخیص خارجی، ۶. توصیف‌گرهایی با استنباط پایین، ۷. تمامیت زمینه‌ای.

یافته‌های تحقیق

۱- ویژگی مشارکت‌کنندگان

در این پژوهش کل مشارکت‌کنندگان (۲۷ نفر) بین ۲۱ تا ۷۰ سال سن با تحصیلات متفاوت (از بی‌سواد تا کارشناسی) بودند. جز یک نفر همه متأهل و دارای فرزند بودند. از میان آنها ۱۶ نفر ساکن دائمی و ۱۱ نفر هم ساکن فصلی بودند. ۱۲ نفر خانه‌دار بودند و دیگران شغل‌های کارگری و کشاورزی، باغداری، دهیاری، آزاد (خیاطی، تراشکاری و...) بودند. از حیث وضعیت معیشت اکثر خانواده‌های ساکن در روستا وضعیت اقتصادی متوسط رو به پایین داشتند و به لحاظ مدت اقامت ۱۵ نفر آنها از زمان کودکی در روستای کنگ بودند و ۴ نفر تا نوجوانی اقامت دائم داشتند. دیگران بین ۳۰ تا ۵۰ سال در مقطعی از زندگیشان در این روستا ساکن بوده‌اند.

۲- نتایج تحلیل متن

ابتدا شواهد و نقل‌قول‌های مشارکت‌کنندگان که در پژوهش‌های کیفی به عنوان کدهای باز معروف است، ذکر می‌شود. سپس کدهای محوری و کدهای هسته (گردشگری: پیش شرط توسعه اقتصادی، تهدید سنت) که به ترتیب از کدهای باز و محوری انتزاع شده‌اند، معرفی می‌شود.

۱-۲- برابری در جذب و دفع گردشگری

۱-۱-۲- نگرش مثبت (شناختی، عاطفی، رفتاری)

تعدادی از مشارکت‌کنندگان نسبت به گردشگران ذهنیت مثبتی دارند. یکی از مشارکت‌کنندگان گردشگری را عامل تغییر و تحول مثبت در روستا می‌داند: «گردشگری باعث سود و تغییر

1. Johnson & Christensen
2. Vgal & Borg & Gall

فرهنگ می‌شود. یک کار مقدس و عامه‌پسند است. باعث اشتغال‌زایی می‌شود. مسافران شریک ملک می‌شوند، ملک اجاره می‌دهند».

اهالی کنگ به مسافران خدمات رایگان هم ارائه می‌دهند از رفع نیازهای ضروری و اولیه تا نیازهای تفریحی و... یکی از مشارکت‌کنندگان برای مسافران امکان استراحت در باغ شخصی‌اش را فراهم کرده‌است: «به مسافران اجازه می‌دهم در باغ بمانند به شرط اینکه ساکت و مؤدب باشند، تا شب اشکال ندارد». دیگری مسافران را به خانه‌اش راه می‌دهد: «اجازه می‌دهیم در خانه‌مان به دستشویی بروند و نماز بخوانند که از واجبات است». یکی از اهالی که مسافران را در خانه به طور رایگان پذیرایی می‌کند، می‌گوید: «پارسال چند نفری آمدند و برایشان ناهار درست کردم و گردو بهشون دادم. به غریبه‌ها هم تعارف می‌کنم که بیایند چایی بخورند». و دیگری برای مسافران تسهیلاتی را فراهم کرده‌است: «ما در خانه‌مان کرسی می‌گذاریم و می‌آیند چایی می‌خورند. خونه ما جایی است که همه کنگ دیده می‌شود. می‌آیند، عکس و فیلم می‌گیرند و تفریح می‌کنند و پولی از ایشان نمی‌گیریم. تابستان‌ها خیلی می‌آیند». مشارکت‌کننده دیگری با مسافران رابطه دوستی دارد: «دوستی ما با مسافران دیرینه و قدیمی و خانوادگی است. قبل از انقلاب فردی بود که دنبال جایی می‌گشت که بعداً فهمیدیم، پزشک است و پدرم به باغ دعوت کرد و برایشان میوه آورد و پولی نگرفت. الان هم با این آقای دکتر که بازنشست شدند و متخصص غدد هستند، هنوز ارتباط داریم». وی موافق حضور گردشگران به کنگ است: «ما از این صنعت استقبال می‌کنیم. موافقیم مردم بیایند از طبیعت کنگ استفاده کنند چه ایرانی و چه خارجی. ما با آمدن مسافران نه تنها موافق هستیم؛ بلکه تبلیغ هم می‌کنیم که از مناظر طبیعی و تاریخی (قلعه به جا مانده از دوران ساسانیان) دیدن کنند». دیگری با مسافران رابطه خانوادگی دارد: «با بعضی‌ها که خانواده هستند و خیلی آمدند، رفت و آمد خانوادگی هم داریم. ما هم وقتی به مشهد می‌رویم به خانه‌شان می‌رویم». این کدهای باز که ذهنیت و تعامل مناسب ساکنان با گردشگران را در کنگ نشان می‌دهد، به کد محوری «نگرش مثبت (شناختی، عاطفی، رفتاری)» تبدیل شد.

۲-۱-۲- نگرش منفی (شناختی، عاطفی، رفتاری)

عده‌ای از مشارکت‌کنندگان نسبت به مسافران دیدگاه مثبتی ندارند. یکی از آنها مسافران را راحت‌طلب می‌خواند: «گردشگر از دیدگاه اکثر مردم کنگ به دنبال راحت‌طلبی و لذت است». دیگری، آنها را عامل بی‌برکتی می‌داند: «قبلاً درخت‌هایمان با برکت بود از وقتی که اینها آمدند، همه‌اش بی‌برکت شده‌است و محصول نمی‌دهد». مشارکت‌کننده دیگری نسبت به مسافران بدبین است: «الان خانه ما را دزد زده‌است، نمی‌دانم مسافرها دزد بودند یا نه. خدا می‌داند».

دیگری در کل نمی‌خواهد مسافری در کنگ باشد: «خدا جمعیت این مسافران رو بردارد». یکی از مشارکت‌کنندگان اصلاً از مسافران خوشش نمی‌آید: «لان ۱۰ سال است که مسافران زیادی به کنگ می‌آیند و هر سال وضع بدتر می‌شود. من از این مسافرها حقیقتاً خوشم نمی‌آید مگر اینکه بی‌ضرر و بادب باشند و آسیب نرسانند و حجابشان مرتب باشد». دیگری مسافران را عامل ضرر می‌داند: «ما که جز ضرر هیچی ندیدم».

در مرحلهٔ تبدیل کدهای باز به محوری، این بخش از تجربه‌های مشارکت‌کنندگان با عنوان «نگرش منفی (شناختی، عاطفی، رفتاری)» نام گرفت.

۲-۱-۳- تعصب بر هویت طایفه‌ای، ملی، دینی و ارزش‌های بومی

مشارکت‌کنندگان اهالی کنگ را صاحب هویت طایفه‌ای - ملی و دینی می‌دانند. یکی از آنها به اهمیت امور دینی و ملی نزد اهالی اشاره دارد: «کنگ در دوران جنگ ۱۷ شهید داده‌است. ۲۰ طلبه دارد که در حوزهٔ علمیه از سطح ابتدایی تا اجتهاد درس می‌خوانند. ۵۰ جلسه آموزش قرآن دارد که ۷۰ نفر به صورت کلاسیک قرآن را تلاوت می‌کنند و آموزش می‌دهند. مردم کنگ در انتخابات بیشترین حضور را داشته‌اند. مساجد متعدد و دو حسینیه و انجام مراسم مذهبی سید-الشهدا به سبک خودشان دارند. در قدیم کنگ لقب دارالمؤمنین داشته‌است». دیگری مردم کنگ را از قدیم مردمی مؤمن به دین معرفی می‌کند: «زمانی که من بچه بودم روستای کنگ از تمام خانه‌ها صدای صوت قرآن بلند شنیده می‌شد. مردمی که می‌روند در باغ تا ظهر کار می‌کنند، اول نماز می‌خوانند و بعد ناهار می‌خورند». تقریباً برای همهٔ مشارکت‌کنندگان رعایت حجاب زنان مهم است و روی این موضوع بسیار تعصب داشتند. یکی از مشارکت‌کنندگان می‌گوید: «مردم حاضرند برای خانوادهٔ مذهبی و با حجاب همه چیزشان را بدهند. ولی برای خانواده‌ای که پوشش را رعایت نمی‌کنند و تظاهر به بی‌فرهنگی می‌کند، مقابله و برخورد می‌کنند - مردم روستایی مانتو را حجاب نمی‌دانند - حال فردی که با پوشش نادرست به منطقه می‌آید، برایشان قابل تحمل نیست. نارضایتی بیشتر مردم کنگ دربارهٔ وضع پوشش مسافران و آسیب رساندن به املاک مردم منطقه است ولی مردم از قسم اولی نارضایتی بیشتری دارند. یک‌بار خانمی با ظاهر نامناسب و با سگی که بغل کرده بود و نوازش می‌کرد، می‌خواست وارد کنگ شود که ما از او خواستیم برگردد. چراکه مطمئن بودیم با وی برخورد می‌شود».

یکی از مشارکت‌کنندگان با مسافران دربارهٔ حجاب درگیری لفظی داشته‌است: «یکبار مامانم به یک زن و مرد گفت با اون قیافه ات آمدی اینجا چی کار؟ آن بی‌غیرت نمی‌توانست چادر بیاندازد روی سرت. شوهر با زنش برگشت از همان جا رفت... به مرده می‌گویم جلوی رویش: بی - غیرت با این زن ... که با خودت آوردی. مرد هر هر می‌خندد. ما که نمی‌دانیم چه رابطه‌ای با هم

دارند، می‌گویم انشاء الله زن و شوهر هستند...». دیگری مانع ورود مسافران بی حجاب به باغ شخصی اش می‌شود: «اگر مسافرها حجابشان را رعایت کنند، مشکلی نیست و با خدا باشند اشکال ندارد بیاند. کسانی که بی حجاب باشند به باغ‌هایمان راه نمی‌دهیم».

دیگری حضور طوایف مختلف در شورای کنگ را ضروری می‌داند و می‌گوید: «برای اینکه مشکلی پیش نیاید، باید از طوایف پنجگانه کنگ یعنی اییلان (اهل کنگ)، شفیعیان (نیشابور و شیراز و قوچان)، هشیمان (دوره‌گرد و غربت) میران (قم و زابل) و سید (عرب) حضور داشته- باشند». با توجه به هویت ملی و مذهبی و اهمیتی که رعایت حجاب نزد ساکنان دارد، کد محوری «تعصب بر هویت طایفه‌ای، ملی، دینی و ارزش‌های بومی» انتزاع شد.

۲-۱-۴- مشارکت در حوزه گردشگری

برخی از مشارکت‌کنندگان به دلیل سود حاصل از حضور مسافران و نگرش مثبتی که دارند، حاضر به مشارکت در حوزه گردشگری در کنگ هستند. یکی از آنها می‌خواهد خانه‌های روستا بازسازی شود تا در اختیار مسافران قرار گیرد: «خانه‌ها را می‌توان بازسازی کرد. مردم هم چون برایشان درآمد دارند، این کار را می‌کنند. چون خانه‌هایشان خالی است». دیگری از بازسازی خانه شخصی‌اش و در اختیار قرار دادن آن به مسافران خبر می‌دهد: «برای مسافرها حاضریم پول هم خرج کنیم و یک استراحتگاهی داشته‌باشند. قصد دارم خانه‌ام را تجهیز کنم و اجاره بدهم». وی در ادامه می‌گوید: «ما حاضریم اگر برای مسافران و روستاییان استفاده داشته‌باشد، پول هم خرج کنیم».

مشارکت‌کننده‌ای از خرید سهام در حوزه گردشگری استقبال می‌کند: «خیلی خوب است که سرمایه‌گذاری کنند و مردم سهام بخرند تا برای مسافران کاری کنیم». دیگری می‌گوید: «یکی از اهالی کنگ ۲۰ سوئیت برای مسافران ساخت. اهالی کنگ برای رفع مزاحمت مسافران، حاضر به مشارکت هستند».

این تمایل ساکنان برای انجام فعالیت در حوزه گردشگری به کد محوری «مشارکت در حوزه گردشگری» تبدیل شد. در این تحقیق فرایند تبدیل کدهای باز به محوری در دو مرحله انجام شد. به گونه‌ای که از مجموع کدهای محوری (نگرش شناختی- عاطفی- رفتاری مثبت، نگرش شناختی- عاطفی- رفتاری منفی، تعصب بر هویت قوم- ملی- دینی و ارزش‌های بومی، مشارکت در حوزه گردشگری) کد محوری دیگری به نام «برابری در جذب و دفع گردشگری» به دست آمد.

۲-۲- ضعف مدیریت گردشگری

۲-۲-۱- ضعف در حمایت و نظارت

مشارکت‌کنندگان اعتقاد داشتند با وجود ورود تعداد زیاد مسافران به کنگ، به این روستا توجه نمی‌شود. آنها نیاز به کنترل، حمایت و نظارت رسمی و قانونی بیشتری احساس می‌کنند. یکی از مشارکت‌کنندگان با همراهی تعدادی از ساکنان کنترل غیررسمی بر مسافران و به‌ویژه مسافران مجرد را پیش‌گرفته‌است: «ما قانوناً اجازه نداریم جلوی مجردهایی که وارد کنگ می‌شوند را بگیریم. فرمانداری به ما کمک نمی‌کند. ضمنی این کار را انجام می‌دهیم. استانداری به ما اجازه نمی‌دهد چون می‌گوید اینجا رودخانه است و عرصه عمومی است و مردم باید به اینجا بروند. استانداری هم به ما می‌گوید می‌توانید ضمنی جلوی مجردها و... را بگیرید اما اجازه کتبی به ما نمی‌دهد. به شکل محلی و غیررسمی معمولاً کنترل می‌کنیم. چون رسمی جواب نمی‌دهد».

دیگری از اجاره‌خانه‌های متغیر در کنگ سخن می‌گوید: «هزینه اجاره‌خانه در روزهای مختلف، متفاوت است. ما شبی ۵۰ تومان اجاره می‌دهیم. شب سیزده بدر ۱۵۰ تومان هم خانه-مان را اجاره دادیم. وی همچنین از بی‌خبری دولت از رفتار مسافران در کنگ و نبود نظارت روی آنها گله می‌کند: «دولت می‌گوید: چرا دانشگاه‌ها مختلط است؟ چرا جدا نمی‌کنند؟ بیایند اینجا را ببینند».

یکی دیگر از مشارکت‌کنندگان از عدم رسیدگی پاسگاه طرهبه به امور اهالی در ارتباط با مسافران شکایت دارد: «یکبار در باغ یکی از اهالی، مسافران شاخه‌های درخت را شکستند و زمینش را داغان کردند. رفت پاسگاه طرهبه شکایت کرد. به او گفته شد شاخه‌ها را بیاور تا ثابت شود، راست می‌گویند. این پیرمرد حالا چطوری برود ثابت کند و این همه شاخه را با خود ببرد؟». دیگری هم در همین زمینه گله می‌کند: «وقتی خبر درگیری بین مسافران و کنگی‌ها را به پاسگاه می‌دهند، اصلاً نمی‌آیند و اهمیت نمی‌دهند. طرف جنازه‌اش را پهن می‌کنند بعد سروکله-اش پیدا می‌شود».

مشارکت‌کننده‌ای مدیریت در زمینه بهداشت منطقه را لازم می‌داند: «بهتر است برای ورود به باغ‌ها از مسافران کمی پول بگیرند و این پول را به یک عده بدهند که آشغال‌ها را جمع کنند». دیگری مدیریت ورود مسافران به کنگ را ضروری و همکاری دفاتر مسافرتی را در این زمینه لازم می‌داند: «یک دفتر مسافرتی تعدادی از مسافران با افکار مختلف را ثبت‌نام می‌کند باید در مورد منطقه به آنها توضیح بدهد (آشغال نریزد- ماشین را وسط جاده نگذارد- تو باغ مردم نروند و...) اصلاً ضابطه و کنترلی نیست. باید شرکت‌های مسافرتی از فرمانداری مجوز بگیرد و مبلغی را به فرمانداری بدهد تا به دهیاری برساند تا روی آنها کنترل شود».

نقل قول مشارکت‌کنندگان از نبود سیستمی حمایت‌کننده و مدیر در ارتباط با گردشگر در کنگ خبر می‌دهد. در این ارتباط و با استفاده از معرف‌ها و جلوه‌های ذکر شده توسط مشارکت‌کنندگان، کد محوری «ضعف در حمایت و نظارت» به دست آمد.

۲-۲-۲- مشکلات رفاهی روستا

عده‌ای از مشارکت‌کنندگان در بخشی از گفته‌های خود به کمبودها و مسائل مختلف روستا اشاره داشتند که باعث مهاجرت اکثریت اهالی به شهرهای دور و نزدیک شده است. مشارکت‌کننده‌ای از نبود امکانات اولیه در روستا می‌گوید: «اینجا گاز نداریم، در کنگ چون حمام نداریم، اهالی به نغندر و طرقيه و ... می‌روند». دیگری به کمبودها اشاره دارد: «مشکلات پروژه تبدیل گاز به برق در کنگ، خرابی جاده، محدودیت زمین برای توسعه گردشگری. برای گرفتن زمین از منابع طبیعی با تمام ضوابط قانونی با مشکل مواجه می‌شویم. مدعی برای زمین‌هایی که مال منابع طبیعی است، پیدا می‌شود باید بخوابانیش. این روستا کمبودهای دیگری هم دارد: «از جمله ضرورت ساماندهی آب شرب از ضروریات روستاست. در این ارتباط تابستان‌ها به دلیل کمبود آب را قطع می‌کنیم. هیچ نظمی برای کنترل آب وجود ندارد باید ساماندهی شود و تحت پوشش قرار بگیرد و کنتور بگذارند. الان مردم بابت استفاده از آب هزینه‌ای نمی‌دهند. اگر کنتور بگذارند هزینه مشخص می‌شود. سیستم لوله‌کشی آب قدیمی است و مربوط به ۴۰ سال پیش است و در عین حال فنی هم نیست». یکی دیگر از مشارکت‌کنندگان از مشکل بیکاری در کنگ می‌گوید: «اهالی، روستا رو ول کردند و رفتند، چون بیکار بودند. الان فقط صد تا خانواده شاید ساکن باشند». دیگری می‌گوید: «کنگی‌ها چون اموراتشان نمی‌گذرد به شهرهای کرمان و جنوب رفتند». به نظر مشارکت‌کننده دیگری به صنایع دستی کنگ بی‌مهری شده است: «به دلیل عدم حمایت، صنایع دستی در کنگ منسوخ شده است. هدف ما احیای صنایع دستی منطقه است. در قدیم تاربافی سرآمد بوده است. بافت پارچه کرباسی؛ پشم‌ریسی و قالی‌بافی و ... الان بسیار کم شده است. اگر حمایت و بیمه می‌شدند، ادامه پیدا می‌کرد». مشارکت‌کننده‌ای هم از تعداد کم رفتگران روستا خبر می‌دهد: «در روستا فقط یک روز در میان یک نفر، آشغال‌های روستا را با الاغ جمع می‌کند و بابت آن پول می‌گیرد. کنگ با این همه مسافر نیاز بیشتری به رفتگر دارد». برآیند این نقل‌قول‌ها کد محوری «مشکلات رفاهی روستا» بود که به مجموع کدهای محوری اضافه شد.

۲-۲-۳- اختلال در رفع نیازهای ضروری گردشگر

امکاناتی که در کنگ فراهم است، جواب‌گوی تقاضای مسافران نیست. یکی از مشارکت‌کنندگان از ترافیک و پیامدهای آن شکایت دارد: «در روز تعطیل مشکل تردد داریم. ترافیک ایجاد می‌شود. سر همین مسأله درگیری و دعوا هم اتفاق می‌افتد. اگر یک مریض اورژانسی داشته باشیم، ماشین نمی‌تواند بیمار را به درمانگاه برساند». مشارکت‌کننده‌ای از شلوغی مسیر باغ‌ها می‌گوید: «در روزهای تعطیل مسافران چه با ماشین باشند و چه پیاده زمانی که می‌خواهیم برویم باغ مشکل‌ساز هستند». دیگری از کمبود پارکینگ برای مسافران گله دارد: «چون جایی برای پارک نیست، مسافران ماشین‌هایشان را در زمین مردم پارک می‌کنند». یکی دیگر از مشارکت‌کنندگان از نبود مسجدی در مسیر راه مسافران گله دارد: «مسجد سر راه اینجا سه سال است که نیمه مانده و ساخته نشده است». دیگری از کمبود وسایل نقلیه می‌گوید: «کنگ ایاب و ذهاب کم دارد برای خود روستا هم کم دارد نه فقط به مشهد. مسافر می‌آید می‌گوید این ماشین مال کیست. حاضر است پول بدهد و با ماشین برود طبقه».

نبود سرویس بهداشتی و اقامتگاه مورد توجه مشارکت‌کننده دیگری قرار گرفته است: «برای مسافران دستشویی و استراحتگاه برای اقامت شبانه نداریم، جاده هم مشکل دارد». دیگری وضعیت رستوران را در کنگ بد توصیف می‌کند: «این همه مسافر به کنگ می‌آید اما یک رستوران بدرد بخور اینجا ندارد که برون، غذا بخورند. قبلاً یک رستورانی داشت ولی شش ماه هست که به خاطر تعمیرات و وام و ... تعطیل است. مسافران جایی برای خورد و خوراک ندارند». مشارکت‌کننده‌ای از تقاضای مسافران برای رستوران خبر می‌دهد: «خیلی از مسافرها می‌آیند اینجا می‌پرسند که اینجا ناهاری و... نیست؟». وی در ادامه از کمبود سرویس بهداشتی گله می‌کند: «سرویس بهداشتی متحرک در مسیر گذاشتند و از تهران با مبلغ بالایی آوردند اما رسیدگی نکردند. عده ای شیشه‌های را شکستند و خرابش کردند. باید کسی رو می‌گذاشتند که رسیدگی کند». مشارکت‌کننده‌ای تنها خدمت ارائه‌شده به مسافران را سرویس بهداشتی می‌داند: «تنها چیزی که ما می‌توانیم در اختیار مسافران بگذاریم، همان سرویس بهداشتی است». دیگری معتقد است در اطلاع‌رسانی به مسافران برای اقامتگاه شبانه و رعایت بهداشت ضعف داریم: «مدرسه بالا محل اقامتی برای مسافران است که مردم سرمایه‌گذاری کردند. بیست و هشت اتاق دارد اما اغلب مسافران از آن اطلاع ندارند. مسافران آشغال‌ها را داخل پلاستیک می‌ریزند که به حساب خودشان باغ‌ها کثیف نشود، بعد حیوانات مثل شغال و روباره آنها را پاره می‌کنند یا گوسفندها می‌خورند و وارد معده‌شان می‌شود».

نقل قول مشارکت‌کنندگان به نوعی بیانگر آن است که مسافران در کنگ به خوبی نمی‌توانند نیازهای اولیه‌شان را رفع کنند. کد انتزاع‌شده از این نقل قول‌ها «اختلال در رفع نیازهای ضروری

گردشگر» است. در مرحله بعد از مجموع کدهای محوری به دست آمده (ضعف در حمایت و مدیریت، مشکلات رفاهی روستا، اختلال در رفع نیازهای ضروری گردشگر) کد محوری دیگری به نام «ضعف مدیریت گردشگری» انتزاع شد.

۲-۳-گردشگری فایده کم، هزینه زیاد

۲-۳-۱-منفعت اقتصادی

تعدادی از مشارکت کنندگان معتقدند حضور مسافران در کنگ به نفع اهالی است. یکی از مشارکت کنندگان می گوید: «برای باغداران و کافه داران و زمین داران و کسانی که استراحتگاه دارند، سود دارد». دیگری از فروش محصولات کنگ به مسافران توسط اهالی خبر می دهد: «مردم کنگ در کنار جاده محصولاتشان را به مسافران می فروشند و در پاییز هم خشکبار می فروشند. نان محلی با سبزی می پزند و می فروشند». وی حاضر است برای کسب سود در حوزه گردشگری سرمایه گذاری هم بکند: «ما در یک شرکت گردشگری حتماً سرمایه گذاری هم می کنیم. این سرمایه گذاری برای بومی منطقه هم خوب است... اگر بتوانیم یک روز زائران را بیشتر نگه داریم، حجم زیادی از نقدینگی را داریم».

دیگری که صاحب یک سوپر مارکت در ابتدای روستای کنگ است از حضور مسافران استقبال می کند: «مسافر بیاید، ما موافق هستیم. اگر مسافر نیاید ما باید ببندیم و برویم. مگر اهالی چقدر چیزی می خرند؟ چند تا اتوبوس آمدند و حدود صد دانشجو آمدند و از ما خرید کردند». وی توسعه گردشگری در کنگ را عامل رفع بیکاری در کنگ می داند: «برای اهالی هم خوب است. اهالی به خاطر کار می روند شهر. اگر اینجا کار باشد، برمی گردند. اگر رفت و آمد نباشد که پیشرفت نمی کنیم. هر مملکتی اگر بن بست باشد و مسافر نرود به چه دردی می خورد». مشارکت کننده دیگری می گوید زمین هایش با ورود گردشگران با ارزش شده است: «ما قبلاً زمین هایمان متری پنجاه هزار تومان بود اما الان شده دویست هزار تا دویست و پنجاه هزار تومان». دیگری از اشتغال زایی اهالی کنگ با ورود مسافران می گوید: «وقتی غریبه ها می آیند و زمین می خرند، کارها را به ساکنان واگذار می کنند. مثلاً فردی که تاجر است و چین می رود، زمینی خریده و کارهای مربوط به آن را به من واگذار کرده است. در آن زمین قصد دارد ویلایی بسازد و استخر و ... داشته باشد. ما برایش دیوارچینی می کنیم، استخر و خانه و... می سازیم. تا چند سالی برایم شغل ایجاد شده است. وقتی مهندس و دکتر به کنگ می آیند و زمین می خرند، برای کارگران کنگ کار درست می شود».

این بخش از نقل قولها نشان می دهد که گردشگری برای تعدادی از ساکنان سود دارد. بنابراین کد محوری «منفعت اقتصادی» در این مرحله به دست آمد.

۲-۳-۲- زیان اقتصادی

مشارکت‌کنندگان بعضاً مسافران را افراد بی‌ملاحظه‌ای می‌دانند که به باغ‌های شخصی تعرض می‌کنند و باعث زیان اقتصادی می‌شوند. یکی از آنها می‌گوید: «تو باغ بدون اجازه می‌نشینی. زمین را کشاورز شخم می‌زند و هنوز وقتی خیس بوده، مسافران رفتند روی زمین و ریشه درخت را خراب کردند و کار را مختل کردند». دیگری می‌گوید: «میوه‌های باغ را کاشکی بخورند، نریزند و نپاشند. بندگی نمی‌کنند. می‌برند و می‌شکنند. همه جوره آسیب می‌رسانند به صاحب باغ» به گفته یکی از مشارکت‌کنندگان: «بعضی‌ها آنقدر نادان هستند که می‌آیند، درخت آتش می‌زنند و شاخه می‌شکنند. جوان مرگ‌ها می‌گویند قشنگ است. بعضی‌ها هم گردوها و عایداتمان را غارت می‌کنند». دیگری از قطع و آتش زدن درختان توسط مسافران خبر می‌دهد: «درختی را که باغ‌دار ۲۰ سال زحمت کشیده با تبر قطع کردن. در باغ‌ها آتش درست می‌کنند و به درختان آسیب می‌رسانند». دیگری از شکستن شاخه و گل توسط مسافران گله می‌کند: «مسافران شاخه می‌شکنند، چون می‌خواهند گل ببرند. آنها را لگد می‌کنند». دیگری هم می‌گوید مسافران میوه‌ها و گل‌ها را می‌کنند: «بعضی‌ها هم می‌آیند روی زمین راه می‌روند. گل و اخکوک را می‌کنند».

مشارکت‌کننده دیگری مسافران را افرادی می‌داند که اهل حلال و حرام نیستند: «روستاییان همه امیدشان به همین چهار تا میوه است. از شهر میان و همه رو غارت می‌کنند و می‌برند. بند حلال و حرام نیستند. روی درخت همسایه رفته بودند وقتی اعتراض کردم، می‌گفتند مال مفت خوشمزه است». نقل قول‌های بالا نشان می‌دهد مشارکت‌کنندگان به نوعی از حضور گردشگران زیان می‌بینند و این زیان هم عمدتاً اقتصادی است. بنابراین کد «زیان اقتصادی» از آنها انتزاع شد.

۲-۳-۳- افزایش کج‌روی

مشارکت‌کنندگان اعتقاد دارند، رفتار مسافران با ارزش‌های پذیرفته‌شده اهالی مغایر است و ورود مسافران باعث افزایش کج‌روی به شکل‌های مختلف شده است. یکی از آنها در همین ارتباط با مسافران درگیری فیزیکی پیدا کرده است: «سه سال پیش در باغمان چهار و پنج تا جوان بودند، وقتی اعتراض کردم که چرا شاخه می‌شکنید و درخت‌ها را خراب کردید؟ با چوب می‌خواستند به سرم بزنند که زخم به کمکم آمد. آنها با چوب به دست زدن که یکی از انگشتانش شکست». همسر وی نیز از ارتباط نامشروع مسافران در باغ‌های شخصی می‌گوید: «توماه رمضان، تو باغمان یک زن و شوهر آمدند، چادر زدند و کار ناشایست می‌کردند و وبی‌بند و بار بودند. وقتی به ایشان اعتراض کردیم، بحث شد. شوهرم رفت از آن بالا بهشان سنگ زد. آنها دنبالش افتادند و فرار کردند و آنقدر حرفای زشتی زدند که بدن آدم به لرز می‌آمد». دیگری می‌-

گوید: «پدر شوهرم رفت تو باغ دید یک زن و مرد توی باغ هستند. وحشت کرده از این صحنه و داد و بیداد کرده و فرار کردند». مشارکت‌کننده دیگری می‌گوید: «وقتی دیدم عده‌ای مسافر تو باغمان نشسته‌اند و آشغال ریختند، علناً بهشان گفتم که صدتای شما به اندازه یک روستایی نه ادب دارد نه حجاب و نه معرفت». وی ادامه می‌دهد: «یکبار هم در ملاعام تو گاراژ دختر و پسر دست به گردن هم انداخته بودند، بهشان گفتم حیوان‌اید که جلوی چشم مردم این کارها را می‌کنید».

مشارکت‌کننده‌ای از کشته شدن یکی از اهالی به دست مسافران خبر می‌دهد: «یکبار هم سر قضیه آب تنی تو رودخانه، یکی از اهالی کنگ به دست مسافران کشته شد». دیگری در یکی از اشعارش به نام «طعمه» وضعیت نامناسب پوشش زنان مسافر را در کنگ به تصویر می‌کشد و از نابهنجاری‌ها در کنگ می‌گوید: «دختر و پسر از آب رد می‌شوند و مشروب می‌خورند، آواز می‌خوانند و می‌رقصند». مشارکت‌کننده‌ای می‌گوید: «مسافران در کنگ تریاک می‌کشند و مشروب می‌خورند». دیگری از حضور دختر پسرنا در کنگ می‌گوید: «یکبار یک دختر با لباس پسرانه با چند تا پسر به کنگ آمدند. اهالی شک می‌کنند و می‌روند به او چوب می‌زنند تا جیغ می‌زند، می‌فهمند دختر است و به پاسگاه تحویل می‌دهند. در موردی دیگر یک زن و دوتا مرد عرق خوردند و رفتن زیر آبشار تو سرما. اهالی تحویل پاسگاه دادند». از این تجربه‌ها و نقل قول‌های مشارکت‌کنندگان کد محوری «افزایش کج‌روی» انتزاع شد. سپس در مرحله بعد از سه کد محوری به دست آمده (منفعت اقتصادی، زیان اقتصادی، افزایش کج‌روی) کد دیگری با عنوان «گردشگری فایده کم، هزینه زیاد» انتزاع شد. فرایند تبدیل کدهای باز به محوری و کد هسته که به تفصیل و با ذکر نقل‌قول‌ها در بالا آمد، در جدول ۱ مشاهده می‌شود.

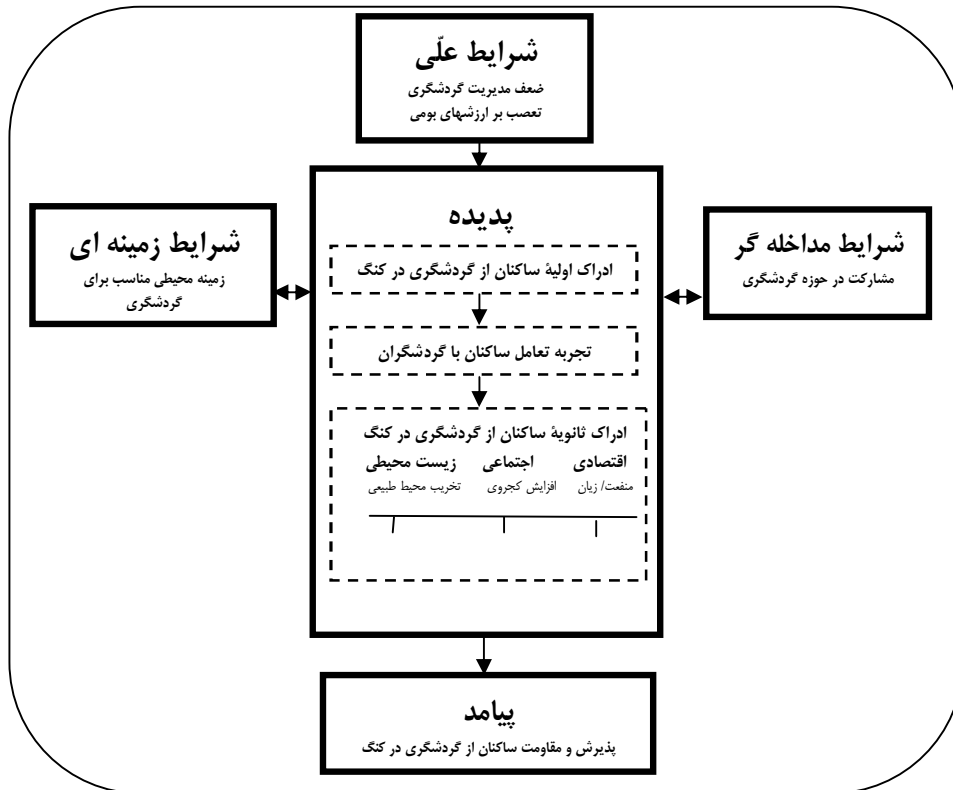
جدول ۱. واحدهای معنایی، کدهای محوری و هسته استخراج شده

نوع مقولات	تعداد مفاهیم	کدباز	کدهای محوری (۱)	کدهای محوری (۲)	کد هسته (گزینشی)
تعملی و پیامدی	۸	گردشگر با حجاب، خوب، مؤمن، باادب	نگرش مثبت		برابری در پذیرش و مقاومت گردشگری
	۷۱	پذیرایی و خدمت رایگان به گردشگران، رابطه دوستی و خانوادگی با گردشگران، تبلیغ برای حضور گردشگران.	(شناختی، عاطفی، رفتاری)		
	۱۱	گردشگر سوءاستفاده کننده، لذت طلب، بی ادب، سبک، سارق.	نگرش منفی		
شرایطی (علی)	۷۰	عدم اعتماد به گردشگران، گردشگران عامل بی برکتی در کنگ، عدم رابطه با گردشگران، گردشگران عامل بی امنی در کوه و روستا و باغ، احساس مالکیت گردشگران در باغ های شخصی ساکنان، ممانعت از ورود گردشگران به باغ و منزل.	(شناختی، عاطفی، رفتاری)		ضعف مدیریت گردشگری
	۳۳	ممانعت از ورود افراد بی حجاب به روستا، استقبال از گردشگر با حجاب به باغ های شخصی، انجام مراسم مذهبی در روستا، آموزش قرآن در روستا، کنگ یک روستای شهیدپرور، اهمیت علوم دینی در میان ساکنان، درگیری لفظی و فیزیکی با گردشگران در مورد حجاب.	تعصب بر هویت طایفه ای، ملی، دینی و ارزش های بومی		
شرایطی (زمینه ای)	۱۳	نزدیکی به مشهد، آب و هوای خوب، امکانات اولیه برای گردشگران، سرسبزی، جذابیت معماری (پلکانی).	زمینه زیست محیطی مناسب برای گردشگری		
شرایطی (میانجی / مداخله گر)	۶۲	موفقیت کنترل گردشگران توسط بومی ها، کارآمدی دهیاری، مشارکت گردشگران در توسعه گردشگری، مشارکت ساکنان در حل مشکلات گردشگران، تمایل ساکنان به سرمایه گذاری و خرید سهام در حوزه گردشگری، تمایل به بازسازی خانه ها و اجاره به گردشگران.	مشارکت در حوزه گردشگری		
شرایطی (علی)	۵۶	عدم حمایت دولت از توسعه گردشگری، عدم مدیریت اقامتگاه ها برای گردشگران، عدم مدیریت آثار تاریخی و صنایع دستی، ضعف در کنترل رسمی محیط و گردشگر، ناکارآمدی دهیاری در حل مشکلات میان گردشگر و ساکن، کافی نبودن امکانات رفاهی و خدماتی برای گردشگران، همکاری کافه داران در کارهای خلاف با گردشگران، ترک روستاییان به دلیل رواج بی بند و باری گردشگران، عدم رسیدگی پاسگاه به امور مرتبط با گردشگران، عدم توجه به امور بهداشتی منطقه، متغیر بودن هزینه اجاره خانه.	ضعف در حمایت و نظارت		

گردشگری : پیش شرط توسعه اقتصادی، تهدید سنت

نوع مقولات	تعداد مفاهیم	کدباز	کدهای محوری (۱)	کدهای محوری (۲)	هسته (گزینشی)
	۵۶	خرابی و باریکی جاده، ساماندهی آب، مشکل گازرسانی، نان بی کیفیت، ضعف در زمینه بهداشت، کمبود سالن ورزشی و حمایت از ورزشکاران، کمبود حمام، کمبود خدمات درمانی، کمبود امکانات برای زندگی، کمبود فضای آموزشی، بیکاری، ضعف در زمینه آموزش های رسمی، کمبود زمین.	مشکلات رفاهی روستا		
	۶۶	ضعف در اطلاع رسانی به گردشگران، ترافیک، کمبود مسجد مسیر راه گردشگران، کمبود وسایل حمل و نقل برای گردشگران، اقامتگاه نامناسب، کمبود رستوران، کمبود سرویس بهداشتی، کمبود پارکینگ، بافت فرسوده روستا.	اختلال در رفح نیازهای ضروری گردشگر		
	۳۹	سودآوری گردشگران برای باغ دارها و کافه دارها و زمین داران، اجاره خانه به گردشگران، فروش محصولات به گردشگران، اجاره تخت به گردشگران، باارزش شدن زمین ها با ورود گردشگران به روستا، سود سوپر مارکت داران از فروش کالا.	منفعت اقتصادی		
تغذیه	۱۱۸	غارت محصولات در باغ های شخصی ساکنان توسط گردشگران، تخریب زمین های کشاورزی، آتش زدن درخت، شکستن شاخه، کندن گل ها و شکوفه ها.	زیان اقتصادی	گردشگری فایده کم، هزینه زیاد	
	۱۵۷	صدمه جانی گردشگران به ساکنان، بی حجابی و پوشش نامناسب زنان گردشگر، مصرف مشروبات الکلی توسط گردشگران، روابط غیر اخلاقی و نامشروع بین زنان و مردان گردشگر، درگیری لفظی و فیزیکی بین گردشگران و بومی ها، رقصیدن گردشگران، صدای بلند موسیقی، تهدید جانی توسط گردشگران، کشیدن تریاک توسط گردشگران.	افزایش کج روی		

با توجه به نتایج بدست آمده، شکل ۲ چارچوب مفهومی استقرایی را در سه سطح شرایط، تعاملات و پیامدها و روابط درونی آنها به تصویر می کشد. طبق این مدل، ضعف مدیریت گردشگری (ضعف در حمایت و نظارت، مشکلات رفاهی روستا، اختلال در رفح نیازهای ضروری گردشگر) و تعصب مردم کنگ بر ارزش های بومی که تحت عنوان شرایط علی از آن نام برده شده است، از جمله مواردی است که پیش از حضور گردشگران و پیدایش پدیده گردشگری در این منطقه وجود داشته است. وجود ارزش های بنیادین و تعصب ساکنان نسبت به بعضی از مسائل از جمله تعصبی که بر «رعایت حجاب زنان» دارند، رابطه قوی با ادراک و جهت گیری آنها نسبت به گردشگران دارد.

شکل ۲. مدل پارادایمی ادراک مردم از پدیده گردشگری در کنگ

تحت این شرایط ساکنان کنگ با یک ادراک اولیه در تعامل با گردشگران قرار می گیرند. پس از تجربه تعامل، این دریافت را دارند که حضور گردشگران دگرگونی هایی را در ابعاد مختلف زندگی آنها پدید می آورد. این ادراک ساکنان نسبت به گردشگری ساده و یکدست نیست. به نظر می رسد ساکنان با وجود درک قوی برخی از اثرات و پیامدهای منفی گردشگری در حوزه های اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی و زیست محیطی، به دلیل کسب منافع عمدتاً اقتصادی نسبت به گردشگری و توسعه آن گرایش مثبت و موافق دارند و از آن حمایت می کنند. این نتیجه با نظریه مبادله اجتماعی قابل تبیین است که براساس آن هر قدر یک جامعه بیشتر به منافع اقتصادی وابسته است، احتمال بیشتری دارد که از توسعه گردشگری حمایت کند. پیامد این مسأله نیز نوعی دوگانگی راهبردی ساکنان در تعامل با گردشگران (پذیرش / مقاومت) است. به گونه ای که ساکنان در جامعه سنتی کنگ، در ارتباط با گردشگری و در تعامل با گردشگران از حیث پیامدهای مثبت و منفی اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی دچار تعارض شده اند.

نتیجه

کنگ به عنوان یک کانون بالقوه گردشگری در غرب مشهد سالیان طولانی پذیرای گردشگران بوده است. دیدار روزافزون گردشگران از این روستا اگرچه امیدوارکننده است اما به دلایل مختلف، گردشگری در کنگ به اندازه مطلوب توسعه نیافته است. با وجود اینکه درک تأثیرات مثبت گردشگری (به ویژه اقتصادی) توسط ساکنان بیشترین تأثیر را در تعیین نگرش و حمایت از توسعه گردشگری در این منطقه دارد اما متغیرهای دیگری نیز در این توسعه نیافتگی دخیل اند. از جمله ضعف مدیریت گردشگری، تسهیلات ناکافی برای رفع نیازهای اولیه مسافران (مانند تعداد کم سرویس بهداشتی و اقامتگاه مناسب، کمبود پارکینگ و وسایل نقلیه، نبود مسجد در مسیر راه و...)، کمبود زیرساخت‌های روستا (مانند خرابی و باریکی جاده، محدودیت زمین، نبود گاز و حمام، بافت فرسوده روستا، نابسامانی آب شرب و...)، در کنار آن با افزایش بیکاری، اهالی به شهرهای دور و نزدیک برای کار و اسکان مهاجرت کرده‌اند، طوری که تقریباً نیمی از خانه‌های روستا فرسوده و خالی از سکنه است و در آن دیگر نشانی از حضور میزبان نیست.

با این حال یافته‌های به دست آمده نشان می‌دهد از نظر اقتصادی، حضور گردشگران باعث افزایش فرصت‌های شغلی، درآمد و افزایش ارزش املاک و زمین‌های آنها شده است. این یافته‌ها با نتایج مطالعات پالیاگورگی (۲۰۱۰)، (بندر و همکاران، ۲۰۰۸)، (عراقی، ۲۰۰۷)، (پاپاس (۲۰۰۸)، علیقلی‌زاده و همکاران (۱۳۸۹)، (تقدیسی و همکاران، ۱۳۹۱) مازون و همکاران (۲۰۰۹)، وار و کندال (۱۹۸۵)، چن (۲۰۰۰) و عزمی و همکاران (۱۳۸۹) مطابقت دارد. اما از منظر اجتماعی، جرم و جنایت، مواد مخدر و مشروبات الکلی با حضور گردشگران افزایش یافته است. علاوه بر آن مزاحمت برای ساکنان و افزایش ترافیک و سرو صدا نیز از دیگر مواردی است که در منطقه رواج یافته است. این بخش از نتایج نیز با یافته‌های مطالعات پیزام و همکاران (۱۹۷۸)، آندرک و همکاران (۲۰۰۰)، گرینوود (۱۹۸۹)، آدامز (۱۹۹۰)، گارتنر (۱۹۸۹)، هالی و همکاران (۲۰۰۵)، عراقی (۲۰۰۷)، وار و کندال (۱۹۸۵)، تقدیسی و همکاران (۱۳۹۱)، مازون و همکاران (۲۰۰۹) و عزمی (۱۳۸۹) منطبق است. این مطالعه نشان داد که حضور گردشگران نه تنها باعث تخریب زمین‌های کشاورزی و باغ‌ها شده است؛ بلکه افزایش زباله در منطقه و آلودگی محیط زیست را هم به همراه داشته است که با نتایج تحقیقات وار و همکاران (۱۹۸۵)، عزمی (۱۳۸۹) و عراقی (۲۰۰۷) از زاویه ملاحظات زیست‌محیطی در منطقه گردشگری نزدیک است.

با این اوصاف ساکنان از تعارض موجود در ارزش‌ها و هنجارها و تهدید سنت‌های بومی توسط گردشگران احساس خطر می‌کنند. آنها از یک سو می‌خواهند ارزش‌ها و هویت فرهنگی و محیط طبیعی خود را حفظ و صیانت کنند و از سوی دیگر به دلیل منافع اقتصادی حاصل از

گردشگری، میل به حضور گردشگرانی دارند که به لحاظ فرهنگی فاصله‌ای کم و بیش عمیقی را بین خود و آنها تجربه کرده‌اند. مهم‌ترین بیم آنها این است که این گسست فرهنگی با گردشگران می‌تواند دین، ارزش‌ها و سنت‌های مقبول ساکنان را تهدید کنند و هویت و بافت سنتی جامعه را دگرگون سازند.

همانگونه که اشاره شد ضعف در زیرساخت‌های گردشگری در کنگ باعث عدم رونق و توسعه گردشگری شده‌است. این نتیجه با یافته‌های گان و وار^(۲۰۰۲) مطابقت دارد که زیرساخت‌های مناسب در هر مکانی در جلب و رضایت گردشگران برای تکرار سفر لازم است. در این پژوهش مشخص شد زمانی که جامعه میزبان تصور می‌کند بیشتر پیامدهای گردشگری در روستا منفی است، سطح حمایت از گردشگری پایین می‌آید. این یافته‌ها با نتایج چن (۲۰۰۰) و باتلر (۲۰۰۶) سازگار است. در این زمینه به نظر می‌رسد اگر زیرساخت‌های روستا تقویت شود و توجه بیشتر مسئولان به گردشگری منطقه نیز افزایش یابد، توسعه پایدار به آسانی در این روستا محقق می‌شود و گردشگران نیز ضمن بازدید از جاذبه‌های بوم‌گردی و تفریحی، از میراث تاریخی آن هم بهره‌مند می‌شوند و می‌توان امیدوار بود که مدلی از گردشگری توسعه یابد که به مدل ایده‌آل هتزر (۱۹۵۸) از بوم‌گردی نزدیک باشد. یعنی حداقل تبعات بر روی محیط زیست، کمترین تبعات منفی و حداکثر احترام برای فرهنگ بومی، حداکثر منافع اقتصادی به جامعه میزبان، حداکثر رضایت‌مندی و لذت از تفریح و سیاحت برای گردشگران.

با وجود این بر اساس مقوله انتزاعی هسته (گردشگری: پیش شرط توسعه اقتصادی، تهدید سنت) را می‌توان اینگونه تفسیر کرد که پدیده گردشگری در کنگ براساس نظام مشترک معنایی و درک تفسیری ساکنان از آن، پیامدهای مثبت و منفی دارد. این واقعیت را نمی‌توان نادیده گرفت که گردشگران سالیان طولانی است برای تفریح و استراحت و رفع خستگی به کنگ می‌روند. از دید مردم بومی رفتاری که گردشگر در روستا دارد در تضاد با ارزش‌های پذیرفته‌شده، فرهنگ محلی و سنت است. ساکنان کنگ اگرچه به منافع اقتصادی حاصل از حضور گردشگران آگاهند اما نابهنجاری‌های اجتماعی را نادیده نمی‌گیرند و تعاملات و پیامدهای آن را دوگانه درک و تفسیر می‌کنند؛ اگرچه در مقابل گردشگری موضع منفی دارند اما به نظر می‌رسد امید به کسب منفعت اقتصادی موجب رواج گردشگری در این روستا خواهد شد.

پی نوشت :

الف- مدل مفهومی اولیه تحقیق از مبانی نظری و مطالعات پیشین استنباط شده است که در آن متغیرهای تحقیق و ارتباط آنها را با یکدیگر نشان داده شده است. این مدل به عنوان راهنما در ابتدای تحقیق نشان می دهد تجارب پیشین ساکنان کنگ باعث شکل گیری ادراک آنها از گردشگری می شود. این ادراک میزبان از آثار گردشگری در وجوه اقتصادی، زیست محیطی و اجتماعی- فرهنگی است و با کنش میزبان و ساکنان در ارتباط است. بر اساس روش کیفی، این مدل اولیه قابل انعطاف بوده و در جریان تحقیق تعدیل شده و تغییر می کند و به یک مدل ثانویه تبدیل می شود. در این تحقیق هم به همین ترتیب بوده و مدل ثانویه تحت عنوان مدل پارادایمی پدید آمد که در بخش یافته های تحقیق آمده است.

منابع

- ابوالمعالی، خدیجه. (۱۳۹۱). پژوهش کیفی از نظریه تا عمل. تهران: نشر علم.
- استروس، انسلم و جولیت کربین. (۱۳۹۰). مبانی پژوهش کیفی (فنون و مراحل تولید نظریه زمینه ای). ترجمه: ابراهیم افشار. تهران: نشر نی.
- تقدیسی، احمد، مسعود تقوایی و سیامک پیری. (۱۳۹۱). «تحلیلی بر نگرش جامعه میزبان به اثرات اجتماعی- فرهنگی گردشگری شهرستان دالاهو» مجله علمی تخصصی برنامه ریز فضایی، سال دوم، شماره ۱.
- راهنمای گردشگری شهرستان، اداره کل میراث فرهنگی صنایع دستی و گردشگری خراسان رضوی.
- علیقلی زاده فیروزجایی، ناصر و مصطفی قدمی و مهدی رمضان زاده لسبویی. (۱۳۸۹). «نگرش و گرایش جامعه میزبان به توسعه گردشگری در نواحی روستایی (مطالعه موردی: دهستان گلیجان، شهرستان تنکابن)». پژوهش های جغرافیایی انسانی، شماره ۷۱.
- عزمی، آنیژ و بهرام ایمانی و محمد محمدجانی. (۱۳۸۹). «دیدگاه ساکنان روستای وکیل آباد نسبت به سودمندی گردشگری برای مردم محلی». مجله جغرافیا و برنامه ریزی محیطی، شماره ۴۰.
- فلیک، او. (۱۳۸۸). درآمدی بر تحقیق کیفی. ترجمه: هادی جلیلی. تهران: نشر نی.
- غنیان، منصور، قدیری معصوم، مجتبی، مطیعی لنگرودی، سید حسن و زرافشانی، کیومرث. (۱۳۸۹). «تحلیل ابعاد گردشگری روستایی با رویکرد جنسیتی از دیدگاه جامعه میزبان (مطالعه موردی: منطقه اورامان)». زندر توسعه و سیاست (پژوهش زنان)، پاییز، شماره ۸.
- کاظمی، مهدی. (۱۳۸۷). مدیریت گردشگری. تهران: انتشارات سمت.

گال، مردیت، بورگ، والتر و جویس، گال. (۱۳۸۴). روش‌های تحقیق کمی و کیفی در علوم تربیتی و روانشناسی. (جلد اول). مترجمان: احمد رضا نصر، حمید رضا عریضی، محمود ابوالقاسمی و همکاران. تهران: سمت و انتشارات دانشگاه شهید بهشتی.

محمدپور، احمد و علیزاده، مهدی. (۱۳۹۰). «زنان و فرهنگ فقر: مطالعه کیفی فرهنگ فقر در میان زنان سرپرست خانوار تحت پوشش بهزیستی ساری». *مجله علوم اجتماعی دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی مشهد*. بهار و تابستان، سال هشتم، شماره اول.

محمدپور، احمد (الف). (۱۳۸۹). *ضدروشن: منطق و طرح در روش‌شناسی کیفی* (جلد ۱). تهران: جامعه‌شناسان.
محمدپور، احمد (ب). (۱۳۸۹). *فراروش: بنیان‌های فلسفی و عملی روش تحقیق ترکیبی در علوم اجتماعی و رفتاری*. تهران: جامعه‌شناسان.

ین، رابرتکی. (۱۳۷۸). *طرح تحقیق و روش‌های مطالعه موردی*. ترجمه: هوشنگ نابی. تهران: مؤسسه فرهنگی آینده پویان.

Ap.J & Crompton. J (1998), "Residents' Strategies For Responding To Tourism Impacts", *Journal of Travel Research*. 32(1):47-50.

Andereck. K.L & Vogt. C.A (2000), "The Relationship Between Residents Attitudes Toward Tourism And Tourism Development options", *Journal of Travel Research*, 39(1): 27-36.

Ahn. B & Lee. B & shafer. C.S (2002), "Operationalizing Sustainability In Regional Tourism Planning: An Application Of The Limits Of Acceptable Change Framework", *tourism Management*, 23(1):1-15.

Butler, R. W (2006), "The Concept Of A Tourist Area Life Cycle Of Evolution: Implications For Management of Resources", *The Canadian Geographer*, 24(1):5-12.

Bender. MY & Deng .J & etal (2008), "Local Residents' Attituses Toward Potential Tourism Development: The Case Of Ansted West Virginia", Presented in the 2008 Northeastern Recreation Research Symposium.

Bestard, A.B & Rossello. J (2007), "Attitudes Toward Tourism And Tourism Congestion", *Région et Développement*, 25:193-207.

Beierle, T.C & Konisky, D.M (2000), "Values, Conflict, And Trust In Participatory Environmental Planning", *Journal of policy Analysis and Management*, 19(4):587-602.

Gartner .W.C (1989) , "Tourism Image: Attribute Measurement of State Tourism Products Using Multidimensional Scaling Techniques", *Journal of Travel Research*, 28(2): 16-20.

Chen. Joseph. S (2000), "An Investigation Of Urban Residents' Loyalty To Tourism", *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 24(1):5-19.

- Dogan. Hasan. Z (1989),“ Forms Of Adjustment : Sociocultural Impacts Of Tourism”, Annals of Tourism Research.16(2):216-236.
- Doxey G (1975), “A Causation Theory Of Visitor-Resident Imitants : Methodology and Re-search Inferences ”, Toravel and Tourism Research Associations Sixth Annal Conference Proceedings. TTRA.San Diego.
- Eragi, Mohammad (2007), “Local Communities’ A Attitudes Towards Impacts Of Tourism Development In Egypt”, Tourism analysis, 12(3):191-200.
- Girard.T.C&Gartner. W.C (1993), “Second home second view: Host community perceptions”, Annals of Tourism Research, 20(4): 685–700
- Gunn C.A & T Var (2002),Tourism Planning: Basics,Concepts And Cases, Fourth Edition ,Routledge.
- Greenwood.D. J(1989),“ Culture by the Pound: An Anthropological Perspective on Tourism as Cultural Commodization”, The Anthropology of Tourism ,171-186.
- Hardy, A. L & Beeton R. J. S. (2001) “Sustainable Tourism or Maintainable Tourism: Managing resources for more than average outcomes”, Journal of Sustainable Tourism, 9(3): 168–192.
- Hodlen.A & Sparrowhawk.J (2002), “ Understanding The Motivation Of Ecotourists: The Case Of Trekkers In Annapurna ,Nepal ”,International Journal of Tourism Research ,4(6):435-446.
- Jafari, Jafar, (1987), “On domestic tourism”, Journal of travel research, 25 (3): 36-38.
- urowski C & Uysal M & Williams R.D (1997),“A Theoretical Analysis of Host Community Resident Reactions to Tourism”, Journal of Travel Research 36(2): 3-11.
- Gursoy. D & Rutherford. D.G (2004), “Host attitudes toward tourism.An Approved structural Model”, A Annals of tourism Research, 31(3):495-516.
- Law, C. M. (1993), Urban Tourism: Attracting Visitors To Large Cities, London: Mansell Publishing Limited.
- Lankford .S.V & Howard. D.R (1994), “ Developing A Tourism Impact Attitude Scale”,Annals of Tourism research, 21(1):121-139.
- Ioannides, D (1995), “A flawed implementation of sustainable tourism; the experience of Akamas, Cyprus”. Tourism Management, 16 (8): 583-592.
- Liu, J., Sheldon, P.J. & Var, T(1987), “Resident perceptions of the environmental impacts of tourism”, Annals of Tourism Research, 14(1):17-37.
- M Leininger, MR McFarland (2002), “Transcultural Nursing: Concepts, Theories, Research And Practice”, J Transcult Nurs, 13(3):261.
- McCool. S.F & Martin.S.R (1994),“Community attachment and attitudes toward tourism development”, Journal of Travel Research, 32(3): 29-34.

Milman, A & Pizam. A (1988) "Social Impacts Of Tourism An Central Florida" Annals Of Tourism research, 15(2):191-204.

Mazon, Tomas ,Huete.Raquel and Mantecon, Alegandro (2009) ,Tourism And Management ,Wiley, 4 edition.

Palliyaguruge.k & Chandralal.L, (2010), " Impacts of Tourism and Community Attitude towards Tourism:ACase Study in Sri Lanka", South Asian Journal of Tourism and Heritage, 3(2):41-49.

Perdue, R.R.,P.T Long & Y.S.Kang (1999), "Boomtown tourism and resident quality of life: the marketing of gaming to host community residents". Journal of Business Research ,44(3):165-177.

Priest.H & Robert.P & woods.L (2002), "An Overview Of Three Different Approaches To The Interpretation Of Qualitive Data". Nurse Researcher, 10(1):30-42.

Patton, M.Q (2002), Qualitive Research And Evaluation Methods, United states of America, Sage Publication.

Pappas, N (2008) , "City Of Rhodes: Residents' Attitudes Toward Tourism Impacts And Development, Anatolia", An International Journal of Tourism and Hospitality Research, 19(1):51-70.

Pizam. A & Pokela.J (1978) "Businessmen and Residents' Perceptions of Tourism's Impacts: Analysis and Implications for Tourism Policy Making", Journal of the School of Business Administration, Mugala, Turkey , 1(3).

Var. T & Kendall. K. W & Tarakcioglu, E (1985), "Resident attitudes tourists in a Turkish resort town", Annals of Tourism Research, 12(4):652-658.